

Royal Jelly

This *teshuva* is reprinted from
The Daf HaKashrus Volume 7 Issue #4

שאלה: בגמ' בכורות (ז:) מבואר דלמרות מאי דקיי"ל דהיוצא מן הטמא - טמא, אף על פי כן דבש דבורים מותר. והנה שני סוגי דבש יש, דרוב הדבש הנמכר בשוק בא ממה שהדבורים מכניסות לתוך גופן מבחוץ, ויש סוג שני של דבש (הנקרא Royal Jelly - על שם שמלכת-הדבורים, the Queen Bee, אוכלת הימנו) אשר איננו בא ממה שמכניסות לתוך גופן מבחוץ, אלא שאותו ממצות ממש מגופן. ויש לדון בסוג השני הזה של דבש, אם הוא גם כן בכלל ההיתר.

תשובה: עיי"ש בגמ' שיש מחלוקת בין התנאים בטעם ההיתר דדבש דבורים, אם הוא מכח גזירת הכתוב בעלמא, או מכח הך סברא דאין ממצות אותו מתוך גופן אלא שמכניסות אותו מבחוץ. ונפקא מינה בזה לדבש גיזין וצרעין, דלפי דעת התנא המתיר מכח הסברא הנ"ל הוא הדין נמי בדבש גיזין וצרעין. משא"כ לדעת התנא הסובר שההיתר הוא מכח גזירת הכתוב, אם כן, ההיתר רק חל על דבש רגיל שאין לו שם לווי, משא"כ בשל גיזין וצרעין - שיש לו שם לווי - שאסור. ובשו"ע יו"ד (סי' פ"א ס"ט) הובאו ב' הדיעות בזה, ולפי זה בדבש המיוחד הזה של הדבורים (שממצות אותו מגופן) נמי י"ל דתלי בשתי הדעות, ויש לאסור על כל פנים מספק.

ועוד י"ל, דאפילו נתפוס בתורת ודאי שאין יסוד היתרא דדבש תלוי במה שמכניסות אותו מבחוץ, אלא בגזירת הכתוב, עדיין יש מקום לאסור הדבש המיוחד הזה (שמן הסוג השני הנ"ל), שאף לו יש שם לווי, שאינו נקרא honey - סתם, אלא שמו המיוחד לו הוא Royal Jelly. [ולא זו בלבד אלא טפי הי' נראה לומר דמאכל הזה הוא כל כך שונה לגמרי מהדבש הרגיל, עד שאינו נקרא בשם דבש כלל, ולא רק שיש לו שם-לווי, אלא שמאכל אחר הוא מכל וכל וצ"ע בדברי הגאון בעל האגור"מ שביו"ד ח"ב סי' כ"ד כאשר כבר העירו בזה].

ובקשר לזה - עגמ' סוכה (יג.) דלדעת אביי, בכל מקום שיש הלכה שתלוי בשם לווי - הדבר תלוי בשעת מתן-תורה. ויש לעיין בזה - בזמן מתן תורה, אם הי' שם - לווי לדבש הזה שמן הסוג השני, או לא. אך עדיין יש לאסור מן הטעם הראשון שכתבנו.

[ועיין דרכי תשובה סוף סימן פ"א (ס"ק צ"ג) בשם הספר בית הלל, שאפילו הנוהגים (על פי קבלה) שלא לאכול דברים הבאים מן החי (כחלב וביצים ודגים ובשר ועופות) בימים שאומרים בהם תחנון, מכל מקום דבש נהגו לאכול, והיינו טעמא, דאיננו מתמצה מגוף הדבורים, וכאמור. וכה"ג עי' בהקדמה להספר של"ה, שמהאי טעמא אין לפסול את ספרו (מכח יוצא מן הטמא טמא) שאין בו חידושים מקוריים, אלא כולו ליקוט ממקורות טהורים. הרי שתפסו לעיקר את שיטת התנא החולק על ר' יעקב (בבכורות שמה), ואשר לפי אותה השיטה צריכים לאסור את הדבש המיוחד הנ"ל].

[ואף שכתבו כמה גדולים בתשובותיהם (עי' תשובות ציץ אליעזר חי"א סי' נ"ט ובספר שו"ת חשב האפוד סי' ק"ד) שהרוא"ל דזשעל"י הזה הוא נפסל מאכילת אדם, על פי פשוטו אין הדבר הזה כל כך ברור, דלהחשב כנפסל בעינין שיהא נפסל מכל וכל, וכמו שהעיר הגרש"ז אויערבאך ז"ל על פי הגמ' פ"ק דבכורות לענין מי רגלים של חמור, ואת הדזשעל"י הזה מסרנו לנכרי על מנת לטועמו, ואמר שהוא מרגיש בו מרירות, אבל לא היתה נפשו סולדת הימנו מכל וכל].

צבי שכטר

עש"ק פר' נח, תשנ"ט